

Bryssel den 4 december 2025
(OR. en)

15573/25

CORDROGUE 153
SAN 751
JAI 1848
RELEX 1511
EUDA
EUROPOL

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	4 december 2025
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2025) 743 final
Ärende:	MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET om EU:s narkotikastrategi

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 743 final.

Bilaga: COM(2025) 743 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 4.12.2025
COM(2025) 743 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

om EU:s narkotikastrategi

INLEDNING

Europa står säkerhetsmässigt, hälsomässigt och socialt inför rejäla problem i samband med handel med och bruk av olaglig narkotika. Detta påverkar på djupet säkerheten och tryggheten i våra städer, mindre orter och lokalsamhällen. Växande, sofistikerade och våldsamma narkotikamarknader bidrar till ökad brottslighet, beroende, överdoser, spridning av smittsamma sjukdomar¹ samt miljöförstöring, som destabiliserar samhällen² och anstränger de offentliga resurserna.

Olaglig framställning av, handel med och distribution av narkotika är en **global kriminell verksamhet som tilltar och utvecklas**. I EU sysslar hälften av de farligaste kriminella nätverken med narkotikahandel, och över två tredjedelar använder våld³. **Flödena av kokain till europeiska hamnar**, antingen direkt från Latinamerika eller via Västafrika, har ökat dramatiskt på senare år⁴. **De kriminella nätverken använder sig av informationsteknik och anpassar sina metoder** för att undvika upptäckt och obemärkt klara kontrollerna. De diversifierar handelsverksamheten till mindre kontrollerade rutter och ökar sin närvaro på nätet, där de utnyttjar e-handelsplattformar och sociala medier, anonymisering och krypteringsverktyg till sin fördel. De avleder och handlar med narkotikaprekursorer, däribland pre-prekursorer, för att framställa syntetisk narkotika. Dessa kriminella infiltrerar vårt samhälle **med hjälp av våld, även utfört av minderåriga**. Detta förvärrar den allmänna otryggheten och destabiliserar samhällen, familjer och ekonomier.

Narkotikabruket fortsätter att leda till allvarliga **hälsoproblem i EU**, och det är i synnerhet unga som drabbas. När kokainförbrukningen stiger och nya psykoaktiva substanser framträder, ökar också **riskerna för förgiftning** och narkotikarelaterade dödsfall, som uppgick till nästan 7 500 totalt 2023⁵. Denna utveckling belastar övervakningssystemen och **hindrar ändamålsenlig behandling och skademinskningens arbetet**. Även socialt integrerade grupper använder allt mer centralstimulerande medel som kokain, och riskerar då allvarliga hälsoeffekter och långsiktig skada. Narkotikabruket hotar hälsan och den sociala stabiliteten för olika grupper, särskilt dem som redan befinner sig i utsatta situationer.

Slutligen är **framställning av och handel med narkotika skadligt för miljön**, genom dumpning av giftigt kemiskt avfall och förstörda livsmiljöer, som påverkar lokalsamhällenas levnadsvillkor och gör det svårt för brottsbekämpningen att avveckla narkotikalaboratorier och soptippar på ett säkert sätt.

Allmänheten runtom i medlemsstaterna märker av dessa hot i sin vardag. I en Eurobarometer nyligen uppgav fyra av tio tillfrågade att narkotikahandel och narkotikabruk var ett allvarligt problem i deras områden, och över en tredjedel tyckte att problemen tilltagit på senare år⁶.

För att hantera de tilltagande svårigheterna med narkotikabruk och narkotikahandel behöver Europeiska unionen en ambitiös modell för narkotikapolitiken. Med denna strategi fastställer kommissionen en väg framåt där syftet är att **skydda befolkningens välbefinnande, förbättra folkhälsan och trygga säkerheten** och samtidigt främja **sektorsövergripande arbetssätt för att**

¹ Europeiska unionens narkotikamyndighet (EUDA), *European Drug Report 2025. Trends and Developments*, 2025.

² Europeiska kommissionen, *Eurobarometer survey on the impact of drugs on local communities*, 2024.

³ Europol, *Decoding the EU's most threatening criminal networks*, 2024.

⁴ UNODC, *World Drug Report*, 2025.

⁵ EUDA, *European Drug Report 2025. Trends and Developments*, 2025.

⁶ Europeiska kommissionen, *Eurobarometer survey on the impact of drugs on local communities*, 2024.

förebygga skada, gynna resilienta, blomstrande samhällen och skydda miljön. Det är en strategi som kommer att stärka EU:s beredskap och insatser mot aktuella och framtida narkotikarelaterade utmaningar.

RAMEN FÖR NARKOTIKASTRATEGIN: MÅL OCH VÄGLEDANDE PRINCIPER

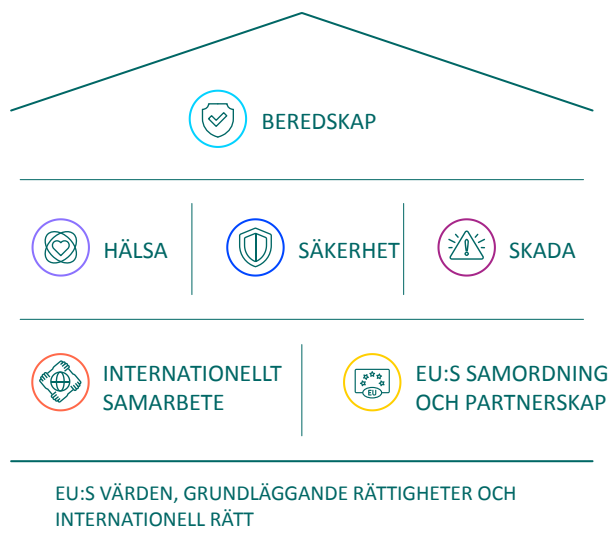
Strategin bekräftar EU:s åtagande för ett **balanserat och sektorsövergripande tillvägagångssätt**, och är avsedd att sätta stopp för narkotikabruket och bekämpa den organiserade brottsligheten genom stärkta hälsoåtgärder, sociala åtgärder och säkerhetsåtgärder på grundval av **vetenskapliga rön**. Grupper inom den organiserade brottsligheten utnyttjar luckor i lagstiftningen och variationer i politiken, i en **narkotikamiljö** som förändras snabbt. Strategin främjar därför en **integrerad modell** för narkotikapolitiken, och förespråkar samordning på europeisk, nationell, regional och lokal nivå. I strategin sammanflätas säkerhetsinsatser, hälsoinsatser och sociala insatser till ett skydd mot potentiella narkotikakriser, som säkerställer att befolkning och samhällen skyddas och skadorna minskas.

Strategin främjar ett omfattande samarbete med berörda parter genom ett **samhälleligt helhetsgrepp**, där samarbetet stärks mellan olika sektorer och partner och där civilsamhället deltar aktivt.

Strategin fastslår att framställningen av narkotika, handeln med den och konsumtionen av den hänger ihop till sin karaktär, och att problemen med narkotikasituationen går över nationsgränserna. I strategin förespråkas därför **samordnade internationella insatser** i samarbete med globala partner. Målet med strategin är att den ska forma narkotikapolitiken på EU-nivå och **nationell** nivå och bilda underlag för EU:s engagemang **internationellt**.

Den bygger på **fem pelare** som går ut på att

- 1) **öka beredskapen på EU-nivå och nationell nivå att förutse och göra insatser** mot narkotikarelaterade hälso- och säkerhetshot,
- 2) **skydda folkhälsan** genom evidensbaserade förebyggande metoder och behandlingar,
- 3) **förbättra säkerheten och skydda samhället** genom att ta itu med framställning av och handel med narkotika och bekämpa kriminell infiltration,
- 4) **hantera narkotikarelaterade skadeverkningar** för att skydda enskilda personer och samhället med åtgärder inriktade på såväl enskildas hälsa som sociala skador och miljöskador, och
- 5) **bygga upp starka partnerskap** för att hantera narkotikasituationen, särskilt med tredjeländer och regioner.

Strategin är **förankrad i EU:s värden⁷ och de grundläggande rättigheter som fastställs i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna⁸**. Den bygger på internationell rätt, i synnerhet internationella konventioner om narkotikakontroll och FN-stadgan, och genomförs i enlighet med internationell människorättslagstiftning. Den är anpassad efter globala åtaganden såsom

⁷ Framst de som fastställs i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen.

⁸ Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, EUT C 326, 26.10.2012, s. 391.

slutdokumentet från den extra sessionen i FN:s generalförsamling 2016⁹, 2019 års ministerdeklaration¹⁰, högnivådeklarationen om halvtidsöversynen 2024¹¹ samt FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling¹².

Strategin bygger på utvärderingen av EU:s narkotikastrategi 2021–2025¹³, där strategins värde framhölls samtidigt som man underströk behovet av en resultatriktad modell. Strategin är beroende av att narkotikasituationen övervakas av de relevanta EU-byråerna, i synnerhet Europeiska unionens narkotikamyndighet (EUDA), som har ett brett erkännande som centrum för vetenskaplig spetskompetens i narkotikarelaterade frågor och har anförtrots en ny viktig uppgift med att skärpa unionens beredskap genom sitt utökade mandat¹⁴, och Europol som bistår med tillförlitliga underrättelsebaserade analyser till stöd för det brottsbekämpande arbetet. I strategin ingår betydande bidrag från den ständiga dialogen med medlemsstaterna och särskilda workshoppar i rådets förberedande organ med ansvar för narkotikapolitiken. Dessutom bygger den på värdefullt underlag från grupper i det civila samhället, som civilsamhällesforumet om narkotika. Strategin är ett av huvudresultaten från den europeiska strategin för inre säkerhet (ProtectEU)¹⁵ och är anpassad till EU:s strategi för en beredskapsunion¹⁶, den europeiska hälsounionen¹⁷, inklusive den stärkta EU-ramen för hälsosäkerhet¹⁸, och kommissionens förslag till nya regler för narkotikaprekursorer¹⁹.

Kommissionen har noterat resultaten av utvärderingen som lyfte fram att det behöver föreslås en **operativ insats** mot narkotikasituationen, och håller därför på att komplettera strategin med en särskild **EU-handlingsplan mot narkotikahandel** för att störa de organiserade kriminella nätverken bakom narkotikahandeln med sikte på deras rutter och kriminella metoder. Med

⁹ Slutdokument från den extra sessionen i FN:s generalförsamling 2016 om narkotikaproblemet i världen, *Our joint commitment to effectively addressing and countering the world drug problem*.

¹⁰ *Ministerial declaration on strengthening our actions at the national, regional and international levels to accelerate the implementation of our joint commitments to address and counter the world drug problem* (ministerdeklaration om förstärkta nationella, regionala och internationella insatser för att påskynda genomförandet av gemensamma åtaganden att ta itu med och motverka narkotikaproblemet i världen), 2019.

¹¹ *High-level declaration by the Commission on Narcotic Drugs on the 2024 midterm review, following up to the Ministerial Declaration of 2019* (högnivådeklaration från narkotikakommissionen om 2024 års halvtidsöversyn, som följer upp ministerdeklarationen från 2019).

¹² FN:s generalförsamling, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, A/RES/70/1, 21 oktober 2015.

¹³ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar, *Executive Summary of the Evaluation of the EU Drugs Strategy 2021–2025 and EU Drugs Action Plan 2021–2025*, SWD(2025) 188 final; arbetsdokument från kommissionens avdelningar, *Evaluation of the EU Drugs Strategy 2021–2025 and EU Drugs Action Plan 2021–2025*, SWD(2025) 187 final.

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_23_1936.

¹⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om ProtectEU: Europeisk strategi för inre säkerhet, COM(2025) 148 final.

¹⁶ Gemensamt meddelande till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om EU:s strategi för en beredskapsunion, JOIN(2025) 130 final.

¹⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Den europeiska hälsounionen: att agera tillsammans för människors hälsa*, COM(2024) 206 final.

¹⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2371 av den 23 november 2022 om allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa och om upphävande av beslut nr 1082/2013/EU (Text av betydelse för EES), EUT L 314, 6.12.2022, s. 26.

¹⁹ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om övervakning och kontroll av narkotikaprekursorer och om upphävande av förordningarna (EG) nr 273/2004 och (EG) nr 111/2005, COM(2025) 747 final.

utgångspunkt i de prioriteringar som identifieras i strategin beskrivs i handlingsplanen konkreta åtgärder som snabbt behöver vidtas på EU-nivå mellan 2026 och 2030. Denna handlingsplan omfattar 19 operativa åtgärder som främst kommer att uppfylla det strategiska åtagandet att stärka EU:s säkerhet, men även förbättra beredskapen, hantera de skador som rekryteringen av ungdomar orsakar och bygga upp starka partnerskap för att ta itu med narkotikahandeln.

I. FÖRBÄTTRA BEREDSKAPEN OCH INSATSERNA

Tillgången till och efterfrågan på olaglig narkotika har en dynamik som utvecklas snabbt, då den drivs på av inflytelserika globala kriminella nätverk och får fart genom den geopolitiska och tekniska utvecklingen²⁰. Nya, potentiellt mer giftiga och beroendeframkallande psykoaktiva substanser framträder snabbt och ökar riskerna för förgiftning och narkotikarelaterade dödsfall. Det är avgörande att höja Europas beredskap för hälsomässiga, sociala och säkerhetsrelaterade aspekter i samband med narkotika.

Strategisk prioritering 1 – Skärpa EU:s beredskap att hantera narkotikarelaterade hot

EU måste påskynda övervakningen av narkotikasituationen i EU, genom att uppdatera sina system och nätverk för insamling, analys och spridning av data så att man bättre kan förutse och göra insatser mot nya narkotikautmaningar, däribland genom beredskapsåtgärder och andra evidensbaserade insatser.

1.1. Fördjupa riskmedvetenheten och EU:s framåtblickande arbetssätt

Att stärka EU:s situationsmedvetenhet innebär att förbättra dess förmåga att snabbt analysera och dela data om nya framväxande trender. EUDA tillhandahåller nödvändiga verktyg som det europeiska nätverket av kriminaltekniska och toxikologiska laboratorier, som fullständigt måste tas i bruk för att öka EU:s beredskap.

EU-byråerna, i synnerhet EUDA och Europol, bör i nära samarbete med medlemsstaterna **se till att narkotikasituationen övervakas i rätt tid på EU-nivå**. EUDA kommer att hjälpa medlemsstaterna med att förbättra den enhetliga datainsamlingen, med hjälp av sådana källor som de geospatiala underrättelseverktygen på EU:s statistikkontor (Eurostat) och data från Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC). EUDA kommer att använda innovativa metoder för att identifiera tidiga signaler som visar på förändringar i narkotikasituationen, med hjälp av sina befintliga analyser av data från akutfall på sjukhusen, sprutrester eller kommunalt avloppsvatten.

Eftersom nya substanser framträder hela tiden i snabb takt, är det centralt att **snabbt utbyta information i hela EU**. I detta syfte kommer EUDA att uppgradera EU:s system för tidig varning för att snabbt identifiera nya psykoaktiva substanser, övervaka deras sammansättning och styrka, bedöma deras skada och systematiskt förse medlemsstaterna med denna information. Det europeiska nätverket av kriminaltekniska och toxikologiska laboratorier kommer att stödja detta informationsutbyte och bistå med sakkunskap från EU-specialister. I vissa fall av allvarliga

²⁰ Europol, *European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment - The changing DNA of serious and organised crime*, 2025.

gränsöverskridande hot mot människors hälsa ska dessutom medlemsstaternas myndigheter eller kommissionen utfärda en varning i systemet för tidig varning och reaktion²¹, för att garantera en mer ändamålsenlig insats.

Slutligen bör EU och medlemsstaterna stärka sin **framsynskapacitet** genom att utnyttja nya och befintliga datasystem. Man kommer därigenom att kunna förutse narkotikatrendernas utveckling på medellång och lång sikt, bland annat avseende digitaliseringens effekter, riskerna för unga och ökningen av syntetisk narkotika. EUDA kommer att utveckla sin omvärldsbevaknings- och framsynsverksamhet för att identifiera brister på narkotikamarknaderna, däribland digitaliseringens effekter, den nya syntetiska narkotikans potentiella effekter och utmaningar till följd av politiska förändringar.

1.2. Förbättra EU:s insatskapacitet

EU behöver vara bättre förberett på att göra insatser vid nya framträdande narkotikarelaterade hot. Därför kommer EUDA att tillsammans med nationella sakkunniga **utarbета hotbedömningar för nya narkotikarelaterade hälso- och säkerhetshot**. I bedömningarna kommer det att ingå tydliga insatsalternativ för att kunna motverka hoten på både nationell nivå och EU-nivå²². EU:s beredskap måste omfatta ny kraftfull syntetisk narkotika. EUDA kommer därför att inleda en hotbedömning ägnad åt kraftfulla syntetiska opioider i Europa.

Dessutom bör medlemsstaterna, som komplement till EU:s arbete inom unionsplanen för förebyggande åtgärder, beredskap och insatser vid hälsokriser²³, ta fram **nationella beredskaps- och insatsåtgärder**. Medlemsstaterna bör säkerställa att deras system kan förutse, förebygga och begränsa hot, däribland genom att snabbt sätta in medicinska motåtgärder och resurser för skademinskning.

EUDA kommer också att utfärda riktade snabba hälso- och säkerhetsvarningar om allvarliga narkotikarelaterade risker, såsom mycket kraftfull syntetisk narkotika, genom det **europiska larmsystemet för narkotika**²⁴. Detta varningssystem kommer att bidra till effektiv kommunikation i god tid om risker, med koppling till nationella varningssystem och direktkontakt med hälso- och sjukvårdspersonal och tjänstemän inom brottsbekämpningen.

1.3. Sammanföra forskningsarbetet

Arbetet på EU-nivå och nationell nivå bör vara inriktat på att ge en bättre uppfattning om luckor i forskningen beträffande narkotikabeteende, behandlingsalternativ, bruk av flera narkotikapreparat,

²¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2371 av den 23 november 2022 om allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa och om upphävande av beslut nr 1082/2013/EU, EUT L 314, 6.12.2022, s. 26.

²² I synergi med bedömningen av planering av förebyggande åtgärder, beredskap och insatser i enlighet med artikel 8 i förordning (EU) 2022/2371 om allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa.

²³ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar, *Introducing the Union prevention, preparedness and response plan for health crises*, SWD(2025) 393 final.

²⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1322 av den 27 juni 2023 om Europeiska unionens narkotikamyndighet (EUDA) och om upphävande av förordning (EG) nr 1920/2006, EUT L 166, 30.6.2023, s. 6, artikel 13.

psykisk ohälsa och narkotikahandelns påverkan på samhället. Genom forskningsdialoger²⁵ tänker EU underlätta **kunskapsutbytet och fastställa forskningsprioriteringar**. EUDA kommer att skapa en narkotikarelaterad forskningsdatabas och en kunskapsgrupp, där beslutsfattare, forskare, civilsamhälle och fältexperter går ihop för att åtgärda avgörande kunskapsluckor. För att främja innovation inom säkerhetsbranschen som direkt gynnar brottsbekämpning, kommer Europeiska kommissionen att kartlägga brottsbekämpningens akuta tekniska och operativa behov av att bekämpa den organiserade brottsligheten, inklusive narkotikahandeln.

Innovation är fortfarande centralt för att kunna bemöta de framväxande hälso- och säkerhetshoten från narkotika i form av t.ex. nya psykoaktiva substanser och nya former av narkotikabruk, bland annat vejping. Då man använder sig av ny teknik och artificiell intelligens bör EU och medlemsstaterna säkerställa tillräcklig finansiering till innovationen, för en bättre detekteringsteknik med AI för att snabbt identifiera prekursorer vid EU-gränserna och hjälpa brottsbekämpningen att stoppa narkotikaproduktionen. Kommissionen, med stöd från Europol och EUDA, kommer att samordna spridningen av innovativa metoder till aktörer i narkotikasektorn. Innovativa verktyg för att **kartlägga produktionsområden på landsbygden, handelskorridorer och miljöriskzoner behöver skalas upp** för att förbättra underrättelsebilderna. Det bör tillhandahållas utbildning för att förbättra den tekniska kompetensen inom brottsbekämpningen, kompletterat med fortgående forskning för att förfinas underrättelsebilderna, så att man säkerställer en heltäckande uppfattning om narkotikarelaterade problem och ändamålsenliga insatser mot dem.

Genom EU:s finansieringsprogram för forskning och innovation kommer kommissionen att förbättra forskningen för att förstå narkotikarelaterade sjukdomar och beteendemönster, och samtidigt gå vidare med innovativa behandlingar för bruk av centralstimulerande medel och utnyttja opioider och psykoaktiva substanser på ett säkert sätt för medicinska ändamål. Att främja digitala verktyg och hälso- och sjukvårdsapplikationer är väsentligt för att optimera hälso- och sjukvårdssystemen och de sociala systemen.

På denna punkt kommer det europeiska hälsodataområdet att underlätta säker tillgång till elektroniska hälsodata runt om i medlemsstaterna, och stödja forskning, innovation och offentligt politiskt beslutsfattande om narkotikarelaterade hälsotrender, behandlingsresultat och påverkan av nya psykoaktiva substanser²⁶.

Huvudprioriteringar

Kommissionen och medlemsstaterna bör, med stöd från relevanta EU-organ, göra följande:

- **Underlätta kunskapsutbyte och identifiering av forskningsprioriteringar via forskningsdialoger.**
- **Samordna operativt stöd och spridning av innovativa metoder och lösningar till relevanta aktörer i narkotikasektorn.**

²⁵ Årligt utbyte om narkotikarelaterad forskning inom ramen för den övergripande gruppen om narkotika, för att stärka kopplingarna mellan politiken och forskningen och samarbetet på EU-nivå, vilken inrättades efter rådets slutsatser i december 2009 om förstärkning av EU:s forskningskapacitet vad gäller olaglig narkotika, 17177/09.

²⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/327 av den 11 februari 2025 om det europeiska hälsodataområdet och om ändring av direktiv 2011/24/EU och förordning (EU) 2024/2847, EUT L, 2025/327, 5.3.2025.

I linje med sitt utökade mandat kommer EUDA att göra följande:

- Uppgradera EU:s system för tidig varning för att snabbt och systematiskt kunna identifiera nya psykoaktiva substanser och sprida denna information till medlemsstaterna.
- Införa ett europeiskt narkotikavarningssystem för att utfärda riktade snabba hälso- och säkerhetsvarningar om allvarliga narkotikarelaterade risker.
- Utveckla hotbedömningar vid nya narkotikarelaterade hälso- och säkerhetshot och utföra en särskild hotbedömning om mycket kraftfulla syntetiska opioider i Europa.
- Se till att narkotikasituationen övervakas i rätt tid genom att skala upp den EU-omfattande datainsamlingen, främst med hjälp av snabbrapportering från Reitox nationella kontaktpunkter²⁷.

Medlemsstaterna uppmanas att göra följande:

- Utveckla de nationella beredskaps- och insatsåtgärderna med åtgärder för att förutse och begränsa nya och framväxande narkotikarelaterade hot.

II. SKYDDA FOLKHÄLSAN

Folkhälsan drabbas kraftigt av allt större tillgång till och bruk av kraftfull olaglig narkotika av många skilda slag. **Att minska efterfrågan är därför fortfarande högprioriterat i EU:s insatser mot bruket av olaglig narkotika.** I kombination med skademinskingsarbetet bör det finnas en omfattande rad åtgärder som bör samverka för att uppnå tre huvudmål, nämligen att minska narkotikabruket, ombesörja tillgänglig behandling för alla och stödja återhämtning och återintegrering i samhället för människor med narkotikarelaterade sjukdomar.

Strategisk prioritering 2: Införa evidensbaserade förebyggande åtgärder och evidensbaserad riskmedvetenhet

EU bör aktivt engagera sig i att förebygga och minska narkotikabruket genom att införa och utöka kraftfulla förebyggande och medvetandehöjande åtgärder i alla medlemsstaterna, och samtidigt skala upp evidensbaserade och ändamålsenliga hälsoingripanden.

2.1. Stärka ändamålsenlig förebyggande verksamhet

Evidensbaserade förebyggande åtgärder bör vara centrala i EU:s folkhälsostrategi för att minska riskerna för narkotikaberoende och narkotikarelaterade skador. Medlemsstaterna bör därför **påskynda den allmänna förebyggande verksamheten.** Program för tidiga förebyggande åtgärder bör bygga upp resiliensen, öka hälsokompetensen och främja livskunskap och sunda livsstilar. Det bör införas **miljörelaterade förebyggande åtgärder** för att göra enskilda personer

²⁷ Europeiska nätverket för information om narkotika och narkotikamissbruk (*Reitox-nätverket*).

mindre utsatta för och beroende av bruket av substanser²⁸. För att kraftigt öka allmänhetens motståndskraft måste den förebyggande verksamheten mot narkotika integreras med ingripanden inriktade på andra viktiga hälsofaktorer, såsom tobaksanvändning och skadlig alkoholkonsumtion, tillsammans med omfattande hälsofrämjande initiativ.

Kommissionen kommer att påskynda sitt arbete med förebyggande hälsa genom initiativ om hjärt- och kärlsjukdomar och psykisk hälsa inom ramen för Healthier Together, EU-ramen för icke-smittsamma sjukdomar²⁹. Denna metod bidrar till att minska narkotikabruket och understödja den psykiskt hälsorelaterade resiliensen mot narkotikarelaterade sjukdomar. Kommissionen stöder medlemsstaterna med en övergripande strategi för psykisk hälsa genom ett särskilt meddelande³⁰ med fokus på utsatta grupper och ojämlikhet i hälsa. Till de viktiga initiativen hör kapacitetsuppbyggnad för medlemsstaterna i samarbete med Världshälsoorganisationen (WHO)³¹ och inrättandet av EU PROMENS³², ett utbildnings- och utbytesprogram om psykisk hälsa med fokus på att stödja utsatta grupper.

Samtidigt behöver allmänheten få en bättre uppfattning om de risker för hälsa och säkerhet som är kopplade till narkotikabruk, narkotikaframställning och narkotikahandel. Ett svårt bekymmer är det ökade bruket av centralstimulerande medel som kokain, som medför rejäla problem för folkhälsan, däribland långvariga hälsorisker³³, men som dessutom leder till säkerhetsproblem med tanke på våld och brottslighet kopplat till kokainmarknaden³⁴. EU bör därför främja evidensbaserad medvetandehöjande kommunikation. För att mer verkningsfullt hantera dessa frågor kommer EUDA att hjälpa medlemsstaterna att **utveckla ändamålsenlig medvetandehöjande verksamhet** inriktad på prioriterade områden, däribland bruk av kokain och kraftfull ny syntetisk narkotika.

Dessutom bör medlemsstaterna fokusera på att skapa och främja **målinriktade förebyggande åtgärder** specifikt utformade för grupper som är särskilt utsatta för olaglig narkotika. Det innefattar unga som löper risk att börja experimentera med narkotika eller redan gör det, och personer med akut och kronisk psykisk ohälsa. Riktad förebyggande verksamhet bör vara vetenskapligt förankrad och anpassad efter de specifika socioekonomiska och kulturella sammanhangen, och införas i många olika omgivningar såsom skola, idrott, nattliv, internet och sociala medieplattformar, men även fängelser.

2.2. Sprida evidens för ändamålsenlig förebyggande verksamhet

EU bör främja genomförandet av **evidensbaserade medvetandehöjande och förebyggande program**, där man övervakar nya ingripanden, granskar hur ändamålsenliga de är och sprider bästa praxis.

²⁸ Miljörelaterade ingripanden är lagstiftningsrelaterade, ekonomiska och fysiska åtgärder utformade för att ändra den kulturella, sociala, fysiska och ekonomiska kontext där människor tar beslut (om narkotikabruk), och stödja sundare val.

²⁹ ["Healthier together – EU non-communicable diseases initiative"](#), Folkhälsa.

³⁰ [Europeiska kommissionen, "Psykisk hälsa"](#), Folkhälsa.

³¹ [who.int/europe/activities/partnering-with-the-european-union-\(eu\)-to-tackle-mental-health-challenges](#).

³² [EU-PROMENS projektsida](#), EU-PROMENS.

³³ EUDA, *European Drug Report 2025. Trends and Developments*, 2025.

³⁴ EUDA och Europol, *EU Drug Markets Analysis: Key insights for policy and practice*, 2024.

Genomförandet av befintliga **kvalitetsstandarder** för förebyggande åtgärder bör skärpas runtom i medlemsstaterna. Minimikvalitetsnormerna för minskad efterfrågan, de europeiska kvalitetsstandarderna för drogförebyggande arbete, de internationella standarderna för förebyggande av narkotikamissbruk från FN:s drog- och brottsbekämpningsbyrå (UNODC) och WHO samt den europeiska kursplanen för allmänprevention ger praktisk vägledning till ändamålsenliga förebyggande åtgärder. Det nationella arbetet bör fördjupas så att man förbättrar kvaliteten på de förebyggande, behandlande och vårdande verksamheterna genom att utveckla utbildningsmoduler för yrkesverksamma, hälso- och sjukvårdspersonal, socialarbetare, brottsbekämpande myndigheter och beslutsfattare.

Strategisk prioritering 3: Förbättra behandlingen, återhämtningen och återintegreringen

Medlemsstaterna bör säkerställa att personer som använder narkotika har tillgång till hälso- och sjukvård och social omsorg, genom att tillhandahålla behandling till överkomlig kostnad, anpassad efter verksamheterna för återintegrering och social inkludering.

3.1. Förenkla tillgången till frivilliga, integrerade och anpassade behandlingsalternativ

Personer som använder narkotika bör enkelt och i rätt tid ha **tillgång till anpassad behandling till överkomlig kostnad och av god kvalitet**, i linje med den rätt till vård som fastställs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter³⁵. Med en mängd olika slags olaglig narkotika i omlopp blir det negativa hälsomässiga konsekvenser när behandlingen inte är tillräckligt tillgänglig och utnyttjad.

Följaktligen bör de nationella och regionala hälso- och sjukvårdssystemen sträva efter att bli bättre på att tillhandahålla ändamålsenliga människocentrerade behandlings- och återhämtningstjänster vid narkotikarelaterade sjukdomar i hela Europa, däribland i mindre utvecklade regioner, landsbygdsområden och avlägsna områden samt EU:s yttersta randområden. Det är ett faktum att enskilda personers behov varierar, och därför uppmuntras medlemsstaterna att erbjuda **många olika evidensbaserade behandlingsalternativ**, inom en sammanhängande vårdmodell. Där ingår integrerade tjänster för enskilda personer som använder flera narkotikapreparat och för dem med samtidiga problem med narkotika och psykisk ohälsa³⁶. Det behövs ytterligare behandlingsalternativ för att ta itu med bruk av centralstimulerande medel, som kokain. Integrerade narkotikabehandlingstjänster bör kombinera hälsorelaterade, sociala och om lämpligt brottsbekämpande tjänster så att det återspeglar sambandet mellan hälsa, socialt välbefinnande och säkerhet.

Dessutom bör medlemsstaterna skala upp de förebyggande åtgärderna, behandlingen och vården angående narkotika på fängelserna, eftersom narkotikabruk förekommer mer i fängelsemiljöer än bland befolkningen i stort. Behandling, rehabilitering och återhämtning måste fortsätta både under fängelsevistelse och vid frigivning.

Tillgången till behandling i Europa bör vara **frivillig** och av hög kvalitet. Medlemsstaterna bör **förbättra kvaliteten på den behandling som tillhandahålls** så att den överensstämmer med de

³⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En europeisk pelare för sociala rättigheter*, COM(2017) 250 final.

³⁶ Rådets slutsatser från december 2023 om personer med skadligt bruk av narkotika i kombination med andra psykiska sjukdomar, 16112/23.

senaste vetenskapliga rönen och med hur samhällsbehoven utvecklas. Medlemsstaterna uppmuntras därför att uppdatera och genomföra de minimikvalitetsnormer för minskad efterfrågan på narkotika som rådet antog 2015³⁷, och samarbeta med civilsamhällesorganisationer och kamratstödjargrupper. EUDA kommer att stödja detta arbete, genom att bedöma kvaliteten på ingripandena på nationell, regional och lokal nivå (EU-kvalitet) och utveckla **EU-omfattande övergripande vägledning om kvalitetsnormer**.

3.2. Främja återintegrering och social inkludering

Narkotikabehandlingstjänster bör kompletteras med verksamheter som stimulerar återhämtning och återintegrering i samhället, så att man främjar ett samhälleligt helhetsgrepp. För att förhindra att enskilda personer faller mellan stolarna är det nödvändigt att uppmuntra aktivt samarbete mellan hälsorelaterade tjänster, sociala tjänster och tjänster för sysselsättning, ungdom och skademinskning.

Narkotikabruk kan vara både en konsekvens av och en orsak till socialt utanförskap. Medlemsstaterna måste förbättra **återintegreringen av människor** med narkotikarelaterade sjukdomar i samhället och på arbetsmarknaden. Det hjälper till att minska narkotikabruket och risken för återfall efter behandling. För att bidra till detta arbete kommer kommissionen att främja den socioekonomiska integreringen av människor i utsatta situationer, däribland personer som använder narkotika, genom EU:s aktuella och framtida utgiftsinstrument, såsom Europeiska socialfonden+ (ESF+) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) eller de nationella och regionala partnerskapsplaner som föreslagits efter 2028.

Sociala åtgärder kan också göra verklig skillnad för personer som använder narkotika, i synnerhet dem som även löper risk för fattigdom, socialt utanförskap eller hemlöshet. Medlemsstaterna uppmuntras att **genomföra sociala stödåtgärder inriktade på personer som använder narkotika**, däribland genom gemenskaps- och kamratstödsprojekt kopplade till återhämtning, bostad, hjälp med psykisk hälsa och arbetstillfällen. Kommissionen kommer att stärka åtgärderna för att hantera de många aspekterna av och strukturella orsakerna till utanförskap och förbättra tillgången till sociala tjänster och stödtjänster, även i samband med EU:s kommande strategi för fattigdomsbekämpning. Som en del av den **europiska plattformen för åtgärder mot hemlöshet** kommer dessutom kommissionen att fastställa behoven bland utsatta grupper, däribland personer som använder narkotika, och bekämpa hemlöshet i all politik.

Det är väsentligt att integrera säkerhets- och socialpolitiken. Alternativ till häktning³⁸ och tvångsåtgärder³⁹ kan bidra till socioekonomisk återintegrering av personer som har begått narkotikarelaterade brott, hjälpa till att minska återfall, minska stigmatisering och eventuellt sänka de rättsliga kostnaderna samtidigt som säkerheten förbättras. Medlemsstaterna bör **stärka och utöka tillgången till sådana alternativ** för att bättre koppla samman straffrättsliga system, sociala system och hälsosystem, i synnerhet för unga.

³⁷ Rådets slutsatser från september 2018 om genomförandet av EU:s handlingsplan för narkotika 2013–2016 vad gäller minimikvalitetsnormer för minskad efterfrågan på narkotika i Europeiska unionen, 11985/15.

³⁸ Kommissionens rekommendation (EU) 2023/681 av den 8 december 2022 om processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade som är frihetsberövade före rättegång och om materiella förhållanden vid frihetsberövande, EUT L 86, 24.3.2023, s. 44.

³⁹ Alternativ till tvångsåtgärder definieras som åtgärder som innehåller ett visst inslag av rehabilitering eller som utgör en icke-ingripande åtgärd (t.ex. beslut om att inte åtala eller lagföra) samt de som används i stället för fängelsestraff eller andra straff (t.ex. villkorlig dom med narkotikabehandling).

För att sprida vetenskapliga rön och bästa praxis till fler yrkesverksamma kommer EUDA att starta en ny studieplattform – PLATO 2.0 – där det kommer att finnas möjligheter till utökat och specialanpassat e-lärande om återintegrering i samhället.

Huvudprioriteringar

Kommissionen kommer att göra följande:

- Påskynda arbetet med förebyggande hälsa och inleda initiativet Healthier Together – EU:s initiativ för icke-smittsamma sjukdomar.
- Gå vidare med sina flaggskeppsprojekt inom ramen för meddelandet om en övergripande strategi för psykisk hälsa.

EUDA kommer att göra följande:

- Stödja medlemsstaterna med att utforma ändamålsenlig medvetandehöjande verksamhet om narkotikabrukets och narkotikahandelns effekter.
- Utveckla och främja EU-omfattande övergripande vägledning om minimikvalitetsnormer och ge medlemsstaterna råd om hur de inför ändamålsenliga förebyggande åtgärder och behandlingar.

Medlemsstaterna uppmanas att göra följande:

- Påskynda de allmänna och miljörelaterade förebyggande hälsoåtgärderna, och utveckla och införa evidensbaserad förebyggande verksamhet specifikt utformad för grupper i utsatta situationer och för unga.
- Stärka tillgången till evidensbaserade behandlingsalternativ som ingår i en sammanhängande vårdmodell och ta itu med det ökade bruket av centralstimulerande medel.
- Främja integreringen av personer som använder narkotika, genom sociala stödåtgärder, samt stärka och utöka tillgången till alternativ till häktning och tvångsåtgärder vid narkotikarelaterade brott.

III. FÖRBÄTTRA SÄKERHETEN OCH SKYDDA SAMHÄLLET

Nätverken för narkotikahandel är globala och för med sig våld, korrupktion, infiltration av den lagliga ekonomin och skada för samhället. Narkotikahandelnätverken för in större mängder kokain och annan olaglig narkotika än någonsin i EU. Att förebygga och störa den narkotikarelaterade brottsligheten är nödvändigt för att upplösa kriminella nätverk, bryta handelsrutterna och avveckla anläggningar för narkotikaframställning.

Strategin ger en omfattande ram för att ta itu med narkotikasituationen, med fokus på huvudfrågor som gäller narkotikahandel. Den kompletteras med en särskild handlingsplan som fastställer specifika prioriterade åtgärder där det behövs vidare utveckling eller ökade ansträngningar. Handlingsplanen ska öka säkerheten inför den nuvarande narkotikasituationen och kan kompletteras med ytterligare åtgärder beroende på hur narkotikaläget utvecklar sig.

Strategisk prioritering 4: Förbättra brottsbekämpningen och det rättsliga samarbetet

EU kommer att intensifiera sitt arbete med att upplösa kriminella högrisknätverk som bidrar till spridning av olaglig narkotika på dess territorium. Där ingår att föreslå striktare regler för att bekämpa organiserad brottslighet, stärka de brottsbekämpande och rättsliga myndigheternas kapacitet att utreda och lagföra brott, återvinna vinster från kriminella aktiviteter och störa kriminell verksamhet inom fängelsesystemen.

4.1. En ändamålsenlig rättslig ram mot narkotikahandel

Kommissionen kommer 2026 att föreslå **reviderade regler mot organiserad brottslighet**, som ska stärka möjligheterna att upplösa de organiserade kriminella nätverken bakom narkotikahandeln. Dessutom kommer den att utvärdera rambeslutet om narkotikahandel⁴⁰ för att bedöma om det fortfarande tjänar sitt ändamål, och då särskilt bedöma på vilket sätt det bidrar till ett ändamålsenligt gränsöverskridande samarbete. Kommissionen ska också bedöma behovet av att stärka den europeiska utredningsordern för att förbättra den gränsöverskridande bevisupptagningen i brottmål.

4.2. Ökad kapacitet inom brottsbekämpande och rättsliga myndigheter

Det är svårt att utreda organiserad brottslighet och narkotikahandel i dagens situation. För att upplösa nätverken i fråga i praktiken krävs det ett samordnat arbete från brottsbekämpande och rättsliga myndigheter, underbyggt av starkt gränsöverskridande samarbete och informationsutbyte. I takt med att de kriminella nätverken blir allt mer sofistikerade måste brottsbekämpningen och rättsväsendet anpassa sina insatser, med hjälp av ny teknik och AI. Medlemsstaterna bör prioritera att höja dessa myndigheters kapacitet att faktiskt upptäcka, utreda och lagföra narkotikahandel, genom att använda sig av förbättrade rättsliga och operativa verktyg.

Den **förstärkta Europeiska sektorsövergripande plattformen mot brottsshot (Empact)** kommer att driva på det operativa gränsöverskridande samarbetet. I den nya Empact-cykeln har det fastställts huvudprioriteringar för att bekämpa narkotikahandeln och identifiera och störa de farligaste kriminella nätverken⁴¹.

EU:s byråer och organ kommer att stödja de nationella myndigheterna i kampen mot narkotikahandeln. Europols verksamhet mot narkotikahandel ger en ram för operativt samarbete. Dess mandat kommer att stärkas, vilket tillkännagavs i ProtectEU-strategin för inre säkerhet, som erbjuder utökat stöd till medlemsstaterna med att motverka narkotikahandel. Eurojust bistår de nationella rättsliga myndigheterna med att ändamålsenligt lagföra narkotikahandelnätverk. Dess förstärkta mandat kommer även att bidra till kampen mot narkotikahandel genom att det ökar Eurojusts förmåga att stödja utredning och lagföring av narkotikarelaterade brott. Genom EU:s nya tullmyndighet och EU:s tulldatacentral blir tullen bättre rustad att utföra riskanalys på EU-nivå, och samarbetet förbättras ytterligare mellan tullen och andra brottsbekämpande organ.

EUUDA får genom sitt uppdaterade mandat ökad kapacitet att bevaka narkotikamarknadens utveckling och ombesörja evidensbaserade insatser mot den. Ceuol, EU:s byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning, kommer att förbättra sitt stöd till medlemsstaterna genom kapacitetssupplegning och utbildning. Frontex, den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån,

⁴⁰ Rådets rambeslut 2004/757/RIF av den 25 oktober 2004 om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel, EUT L 335, 11.11.2004, s. 8.

⁴¹ Rådets slutsatser från juni 2025 om förstärkning av Empact och om EU:s prioriteringar avseende brottslighet inför nästa Empact-cykel 2026–2029, 9397/25.

kommer genom sin planerade förstärkning att förses med avancerad övervakningsteknik och verktyg för situationsmedvetenhet. Detta kommer att öka Frontex kapacitet att upptäcka, förebygga och bekämpa gränsöverskridande brottslighet vid de yttre gränserna, däribland narkotikahandel. Ytterligare synergier bör utvecklas med programmet för säker konnektivitet och EU:s rymdprogram för att höja Frontex kapacitet på områdena säker kommunikation, driftssäker positionering, navigering och tidsbestämning samt jordobservationer.

4.3. Följa pengarna för att bekämpa kriminella organisationer

För att bekämpa nätverk som är verksamma inom organiserad brottslighet och narkotikahandel är det avgörande att följa pengarna. År 2024 stärkte EU den rättsliga ramen för bekämpning av penningtvätt⁴² och för återvinning och förverkande av tillgångar. I samband med detta underströk man hur viktiga finansiella utredningar är för att störa kriminella organisationer. Medlemsstaterna bör utan dröjsmål införliva de skärpta reglerna **om återvinning och förverkande av tillgångar**⁴³ i sin nationella lagstiftning och utnyttja deras fulla potential.

För att skydda lokalsamhällen och lagliga företag bör EU och medlemsstaterna göra mer för att upptäcka och förebygga kriminell **infiltration i lagliga företag**, genom att följa den administrativa strategin⁴⁴. För att spåra och beslagta tillgångar som härrör från brott behöver EU utforska innovativa metoder för att upptäcka penningtvätt och spåra vinning från organiserad brottslighet. Som betonas i ProtectEU-strategin för inre säkerhet håller kommissionen på att undersöka genomförbarheten av ett nytt EU-omfattande system för att spåra finansiering av terrorism. För att bemöta hotet från den organiserade brottsligheten kommer den att utöka bedömningen så den även omfattar vinning från organiserad brottslighet.

Dessutom kommer arbetet att inriktas på att förbättra användningen av teknik som avancerad analys och AI för att spåra transaktioner med kryptotillgångar, med fokus på de kriminella organisationernas finansiella verksamhet, särskilt i samband med brott som en tjänst.

Korruptionen underblåser varje skede i narkotikahandeln, och den undergräver den lagliga ekonomin och går ofta hand i hand med hot. Att bekämpa korruptionen är alltså en huvudprioritering för att sätta stopp för organiserad brottslighet och narkotikahandel. Genom EU:s kommande strategi mot korruption kommer kommissionen att stärka åtgärderna för att ta itu med den organiserade brottslighetens hot och användning av korruption. Dessutom kommer kommissionen att samarbeta med medlagstiftarna så att det blir möjligt att snabbt anta direktivet om bekämpande av korruption⁴⁵.

4.4. Hantera narkotikahandel i fängelsemiljöer

⁴² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, EUT L, 2024/1624, 19.6.2024.

⁴³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1260 av den 24 april 2024 om återvinning av tillgångar och förverkande, EUT L, 2024/1260, 2.5.2024.

⁴⁴ Rådets slutsatser från juni 2016 om den administrativa strategin för att förebygga och bekämpa grov och organiserad brottslighet, 9935/16.

⁴⁵ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av korruption, om ersättande av rådets rambeslut 2003/568/RIF och konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i och om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371. COM(2023) 234 final.

Narkotikahandeln upphör inte vid fängelsestraff. Kriminella nätverk utnyttjar kommunikationskanaler och använder besökare för att smugla in narkotika i fängelserna och samordna narkotikahandeln utanför. Fängelsepersonal kan utsättas för skrämselfåtgärder, mutförsök eller direkta hot. EU behöver skydda den allmänna säkerheten och rättssystemen mot detta hot. Tillsammans med medlemsstaterna bör EU främja evidensbaserade lösningar och utbyta bästa praxis för att **störa kriminell verksamhet inom fängelsystemen**.

Strategisk prioritering 5: Störa narkotikahandelns rutter

EU har åtagit sig att störa narkotikahandelnätverken genom att inrikta sig på handelsrutter till sjöss, på land och i luften. Det kommer att göras en koncentrerad ansträngning för att bekämpa narkotikahandeln i internetmiljöer för att stoppa denna olagliga verksamhet och avsevärt hindra de inblandade kriminella nätverkens aktiviteter.

5.1. Identifiera och stoppa narkotikahandel via sjöfartsrutter

Kriminella nätverk smugglar narkotika i stor skala till europeiska kusthamnar. Narkotikahandelns sjörutter är mycket mångsidiga och går även genom EU:s yttersta randområden, och enligt rapporter har tillvägagångssättet skiftat, då narkotikaförsändelser i högre grad ankommer till olika mindre europeiska hamnar. För att dölja dessa försändelser använder de kriminella nya metoder som brottsbekämpningen och sjöfartsmyndigheterna ofta inte kan upptäcka. Europol kommer att **förbättra den strategiska analysen av narkotikahandel via sjöfarten** för att identifiera de operativa behoven av att störa nya sätt att transportera och dölja narkotika.

Centrumet för analys av maritim underrättelseverksamhet beträffande narkotika (MAOC-N) bör ytterligare intensifiera sin verksamhet, i synnerhet övervakningen av fartyg som transporterar olaglig narkotika på öppet hav.

Som den viktigaste EU-ramen för offentlig-privat samarbete mot narkotikahandel kommer kommissionen att utbyta bästa praxis genom den utvidgade **europiska hamnalliansen**, så att hamnarna runt om i EU blir mer resilienta. I EU:s kommande hamnstrategi kommer det att läggas tonvikt på säkerheten, med utgångspunkt i strategisk dialog med regeringstjänstemän, hamnmyndigheter, den privata sektorn och andra viktiga berörda parter. Syftet är att förbättra säkerheten och beredskapen i EU:s hamnar.

5.2. Ta itu med narkotikahandel på land, via post och paket samt med luftfarten

Den ökade framställningen av syntetisk narkotika i kombination med den snabbt tilltagande e-handeln ger rikliga möjligheter att smugla olaglig narkotika genom post- och paketleveranstjänster. Handel via post och paket med mindre mängder, som är svårare att upptäcka, driver sammantaget på narkotikahandel i stor skala. För att upptäcka fler flöden av olaglig narkotika kommer EU att främja offentlig-privat samarbete mellan **sektorn för post- och paketleveranser, tullen och de brottsbekämpande myndigheterna**. I handlingsplanen mot narkotikahandel ingår konkreta steg för att gå vidare med detta samarbete.

Försändelser i låg volym med högt värde som innehåller pre-prekursorer⁴⁶ eller narkotikaprekursorer smugglas allt oftare via flygrutter. De kriminella nätverken utnyttjar inte bara mänskliga kurirer genom den kommersiella luftfarten, utan använder i allt högre grad privatplan,

⁴⁶ En kemiskt nära släkting till en narkotikaprekursor, som inte har någon känd legitim användning förutom för forskning och innovation.

små flygplan och icke-reguljära flygningar för att smuggla narkotika obemärkt. EU kommer att sträva efter att **utöka övervakningen och säkerhetskontrollerna i den allmänna luftfarten**, däribland genom utökat informationsutbyte mellan relevanta civila luftfartsmyndigheter och brottsbekämpande myndigheter, inklusive tullen.

5.3. Bättre övervaka och ingripa mot narkotika som distribueras på internet

Kriminella använder både den öppna och den mörka webben för att marknadsföra, sälja och distribuera olaglig narkotika. De brottsbekämpande myndigheterna behöver utökad kapacitet och operativt stöd för att i praktiken upptäcka och utreda denna verksamhet på nätet, inklusive verksamheten via den mörka webben och sociala medier. För att förbättra säkerheten, skydda minderåriga och bekämpa spridningen av olagligt innehåll på nätet måste leverantörer av onlinetjänster samt myndigheter fullt ut följa **förordningen om digitala tjänster**. Kommissionen kommer att fortsätta övervaka och genomdriva att mycket stora onlineplattformar och sökmotorer följer kravet på tillbörlig aktsamhet i enlighet med den förordningen. Dessutom kommer **EU:s internetforum** att använda sig av frivilligt samarbete med onlineplattformar för att ta itu med svårigheter och utbyta bästa praxis för att störa narkotikaförsäljning på nätet och förebygga att de kriminella nätverken rekryterar minderåriga. Detta ska bygga på åtgärderna i kommissionens riktlinjer om åtgärder för att säkerställa en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga, i enlighet med artikel 28.4 i förordning (EU) 2022/2065⁴⁷. Som en del av EU:s internetforum kommer denna verksamhet att ge de sociala medieplattformarna en större roll i att förebygga narkotikabruk, med särskilt fokus på att nå ut till unga, i samarbete med EUDA⁴⁸.

Strategisk prioritering 6: Bekämpa framställningen av syntetisk narkotika och prekursorer

För att hantera problemet med ökad framställning och import av samt handel med syntetisk narkotika kommer EU att öka det operativa arbetet med att upptäcka och på ett säkert sätt avveckla hemliga laboratorier och stoppa inflödet av narkotikaprekursorer.

6.1. Stärka den operativa kapaciteten att upptäcka och avveckla hemliga laboratorier

Det är alltså mycket svårt att upptäcka och avveckla hemliga laboratorier som framställer och exporterar syntetisk narkotika och nya psykoaktiva substanser. Empact har sådana substanser som ett viktigt prioriterat område, där polisen och tullen samarbetar för att uppnå resultat. Med stöd från Empact kommer EUDA att bidra till en tydligare bild av den kriminella narkotikaframställningen på EU:s territorium genom att utveckla en **europaisk databas över narkotikaframställningsincidenter**, i samarbete med berörda medlemsstater.

Att avveckla laboratorier för narkotikaframställning är komplicerat och medför allvarliga hälsorisker för allmänheten och brottsbekämpande myndigheter, utöver miljöriskerna. För att hantera detta kommer kommissionen och medlemsstaterna att tillhandahålla riktlinjer och protokoll som ska hjälpa brottsbekämpningen att upptäcka och avveckla hemliga **laboratorier för syntetisk narkotika** med hjälp av avancerad detekteringsteknik och specialiserade utbildningsprogram. Syftet med denna metod är att minska riskerna för de brottsbekämpande myndigheterna och för miljöskador. Dessutom kommer Europol och Cefpol att ta fram instruktioner

⁴⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster), EUT L 277, 27.10.2022, s. 1.

⁴⁸ Med utgångspunkt i åtgärderna i kommissionens riktlinjer om åtgärder för att säkerställa en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga enligt artikel 28.4 i förordning (EU) 2022/2065.

för hur man på ett säkert sätt transporterar och bortskaffar beslagtagna kemikalier och utrustning, beskriva bästa praxis för säker avveckling av laboratorier, samt utöka utbildningen och kapaciteten på detta område.

6.2. Hantera avledning och handel med narkotikaprekursorer och pre-prekursorer

Narkotikaprekursorer missbrukas ofta för att framställa syntetisk narkotika och nya psykoaktiva substanser, vilket utgör ett betydande hot mot den allmänna säkerheten. Kommissionens översyn av lagstiftningen om prekursorer är nödvändig för att förbättra övervakningen och regleringen av narkotikaprekursorer och pre-prekursorer⁴⁹. Detta förslag är tänkt att ge de brottsbekämpande myndigheterna och de ekonomiska aktörerna möjlighet att mer effektivt identifiera misstänkta transaktioner, och därmed fördjupa samarbetet och vaksamheten kring att förebygga olaglig narkotikaframställning. Som hjälp med genomförandet kommer EUDA att övervaka utvecklingen i fråga om avledning av och handel med narkotikaprekursorer. EUDA kommer också att bidra till att genomföra EU-lagstiftningen om narkotikaprekursorer genom att bygga upp ett informationsregister för sådana prekursorer, med uppgifter om prekursorer som gör det lättare att utbyta information för att identifiera dem. Samtidigt med detta bör EU påskynda arbetet med internationella partner för att övervaka och därefter störa den olagliga framställningen, avledningen av och handeln med narkotikaprekursorer, däribland pre-prekursorer. För att underlätta de kriminaltekniska utredningarna på nationell nivå kommer EU att utöka sitt stöd till att upptäcka prekursorer som används vid anläggningar för narkotikaframställning.

Huvudprioriteringar

Kommissionen kommer att göra följande:

- **I nära samarbete med medlemsstaterna och relevanta EU-organ genomföra den särskilda EU-handlingsplanen mot narkotikahandel.**
- **Utvärdera det befintliga rambeslutet om narkotikahandel 2026.**
- **Lägga fram en europeisk hamnstrategi med kraftigt fokus på hamnarnas säkerhet.**
- **Arbeta med medlagstiftarna för att snabbt kunna anta de nya reglerna om prekursorer.**
- **Bedöma möjligheten att upprätta ett nytt EU-omfattande system för att spåra finansiering kopplad till både organiserad brottslighet och terrorism.**

EUDA kommer, med stöd av Empact, att göra följande:

- **Bygga upp en europeisk databas över incidenter med narkotikaframställning.**

Medlemsstaterna uppmanas att göra följande:

- **Öka de nationella myndigheternas kapacitet att upptäcka, utreda och lagföra narkotikahandel.**
- **Införliva i nationell lagstiftning och genomföra de skärpta reglerna om återvinning och förverkande av tillgångar.**

⁴⁹ COM(2025) 747 final.

- **Upptäcka och förebygga kriminell infiltration i lagliga företag genom den administrativa strategin.**

IV. HANTERA RISKER OCH SKADA

Olagliga substansers potentiella inverkan på människor som använder narkotika, på offentliga utrymmen och på samhället är ett allt större bekymmer. Kraftfulla nya psykoaktiva substanser får risken för dödsfall på grund av överdoser att öka, samtidigt som narkotikahandeln för in våld och miljöskador i lokalsamhällena. För att ta itu med de problemen måste EU fokusera på att avsevärt minska narkotikarelaterade risker och skador, samtidigt som man ökar beredskapen.

Strategisk prioritering 7: Minska den individuella narkotikarelaterade skadan

I en sammanhängande vårdmodell med förebyggande och behandling ska EU och medlemsstaterna öka tillgången till verkningsfulla skade- och riskminskande ingripanden för att skydda personer som använder narkotika från skador.

7.1. Öka tillgången till evidensbaserade skade- och riskminskningsingripanden och deras täckning

Eftersom ny narkotika medför nya risker behöver medlemsstaterna utvidga och anpassa sina skademinskningningripanden. Nära samarbete mellan hälso- och sjukvårdspersonal, social personal, civilsamhället och kamratstödjare är avgörande. Ingripandena bör integreras med andra hälsofrämjande verksamheter för att nå ut till högriskgrupper, t.ex. via rum för säker och övervakad narkotikakonsumtion, anläggningar för narkotikakontroll eller mobila enheter som tillhandahåller hälsostöd och socialt stöd. Risk- och skademinskningningåtgärder, däribland åtgärder som stöds genom sammanhållningspolitikens fonder, måste vara en del av regional och lokal politik i praktiken, där aktörer samarbetar för att främja samhällsbaserad hälsa, säkerhet och trygghet.

I synnerhet krävs skademinskningningingripanden för att förebygga eller minska risken för överdos, smittsamma sjukdomar och livshotande infektioner. Medlemsstaterna uppmanas enträget att vidta åtgärder för att förebygga eller minska risken för **narkotikaöverdos och dödsfall**, särskilt vad gäller opioider, genom att öka tillgången till evidensbaserade ingripanden som behandling med

opioidagonister och naloxon, däribland naloxonprogram. Det är också mycket viktigt med innovativa strategier mot riskerna i samband med ny narkotika, som syntetiska cannabinoider, och nya användningsmetoder som vejpung.

Ytterligare insatser bör inriktas på att förebygga, behandla och minska narkotikarelaterade **blodburna infektioner**, särskilt hiv och hepatit C (HCV), samt sjukdomar som kan förebyggas med vaccin, som hepatit A och B. Personer som injicerar narkotika bör ha tillgång till livräddande ingripanden utifrån EUDA:s och ECDC:s vägledning om förebyggande och kontroll av smittsamma sjukdomar⁵⁰. Allmänt tillgängliga nål- och sprutprogram vid sidan av den frivilliga testningen och behandlingen för hiv och HCV är oerhört viktigt. Kommissionen kommer att samarbeta med civilsamhällesforumet om narkotika för att **identifiera systemiska hinder som påverkar utsatta befolkningsgrupper**, däribland personer som använder narkotika.

Dessutom bör medlemsstaterna överväga att utveckla och genomföra särskilda **ingripanden för skademinskning** för vissa riskgrupper. Till dem hör personer med psykisk ohälsa, personer i fängsligt förvar, hbtqi+-personer, migranter samt unga i fritidsmiljöer som nattklubbar eller festivaler.

7.2. Sprida evidensen om ändamålsenliga skademinskande ingripanden

Även om det finns olika risk- och skademinskande åtgärder för att nå ut till högriskgrupper, bör ytterligare innovativa åtgärder göras tillgängliga i takt med att narkotikan och narkotikabruket utvecklas. EUDA kommer att se över hur verkningsfulla nya ingripanden är, och utbyta bästa praxis via en skademinskingsdatabas. Detta arbete ska säkerställa att det finns allmänt tillgänglig information **till stöd för att utveckla kvalitetsstandarder** om skademinskning.

Med utgångspunkt i framgången med den europeiska kursplanen för allmänprevention kommer EUDA att ta fram ett särskilt utbildningsprogram för att förbättra genomförandet av evidensbaserade skademinskningssåtgärder. Den **europeiska skademinskningssplanen** kommer att hjälpa medlemsstaterna att bygga upp kapaciteten för skademinskning runtom i Europa.

Strategisk prioritering 8: Begränsa de sociala och miljömässiga konsekvenserna

EU kommer att utöka det brottsförebyggande arbetet för att motverka det tilltagande våldet i samband med olaglig narkotikahandel, och då särskilt skydda unga från att rekryteras till brottslighet och minska den skada som narkotika orsakar på samhället, lokalsamhällena och miljön.

8.1. Ta itu med narkotikarelaterat våld och intensifiera de förebyggande åtgärderna mot brottslighet

Det narkotikarelaterade våldet blir allt mer komplext, och är ofta kopplat till organiserad brottslighet som skapar kretslopp av skada som påverkar säkerheten och tryggheten i våra städer, kommuner och lokalsamhällen. Barn och ungdomar är särskilt utsatta, eftersom de kan vara offer,

⁵⁰ Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) och Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (EMCDDA), *Prevention and control of infectious diseases among people who inject drugs*, 2023.

förövare och rekryter för dessa grupper. För att bekämpa narkotikavåldet siktar EU på att störa de kriminella nätverken och främja närpolisverksamhet där säkerhet i lokalsamhället integreras med folkhälsoinitiativ. Inom ramen för **EU:s agenda för städer** kommer kommissionen att stödja lokala myndigheter genom att främja innovativa lokala projekt och underlätta utbyten av bästa praxis. Detta stöd är tänkt att göra lokalsamhällena mer resilienta och sammanhållna för att hantera problem med säkerhet och social integration, även i samband med narkotikarelaterade frågor. Dessutom kommer EUDA att utföra forskning och övervakning för att bättre förstå **narkotikarelaterat våld** på olika nivåer.

EU kommer även att göra mer för att förebygga att unga rekryteras till organiserad brottslighet, med både åtgärder på internet och **evidensbaserade förebyggande åtgärder**. Medlemsstaterna uppmuntras att stärka skyddet av unga med hjälp av bästa praxis som finns tillgänglig genom kunskapscentrumet vid EU:s nätverk för förebyggande av brottslighet. För detta arbete krävs samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter, socialarbetare, hälso- och sjukvårdspersonal och civilsamhället. Det europeiska nätverket för förebyggande av brottslighet kommer till stöd för detta arbete att utveckla en **särskild verktygslåda för att hantera kriminella nätverks rekrytering av minderåriga**.

För att skydda barn från alla former av brottslighet, inklusive narkotika på och utanför nätet, kommer EU att föreslå en **handlingsplan för skydd av barn mot brottslighet**, enligt vad som meddelades i ProtectEU-strategin för inre säkerhet.

8.2. Ta itu med narkotikarelaterad stigmatisering och diskriminering

Europa måste bekämpa **stigmatiseringen** i samband med narkotikamissbruk och narkotikarelaterade sjukdomar⁵¹, eftersom den negativt påverkar enskilda personers psykiska och fysiska hälsa. Den kan hindra deras möjligheter att söka stöd och integreras i samhället, vilket potentiellt leder till avhopp från skolan bland unga. Erfarenheterna bland personer drabbade av narkotikarelaterad stigmatisering bör integreras i politiken, särskilt genom fortgående kontakter med civilsamhället, inklusive personer som använder narkotika och kunder till narkotikarelaterade tjänster. EU kommer att höja medvetenheten, främja informationsutbyte och gynna ömsesidigt lärande genom EU:s folkhälsoplattform, EU:s portal för bästa praxis på folkhälsoområdet samt forskningsprojekt finansierade av Horisont Europa. Dessutom bör investeringar från ESF+ och Eruf samverka med andra EU-fonder och EU-program för att ge ett omfattande stöd till social inkludering.

8.3. Ina ett genusmedvetet förhållningssätt till narkotikafenomenet

Narkotikasituationen påverkar män och kvinnor olika, och kvinnor utgör omkring en fjärdedel av alla personer med allvarliga narkotikaproblem, men bara en femtedel av dem som inleder behandling. Dödsfallen i överdos bland kvinnor i EU steg med 76 procent från 2013 till 2023, vilket visar att kvinnor stöter på ytterligare hinder mot att få tillgång till hälso- och sjukvård och sociala tjänster.

Medlemsstaterna bör genomföra **genusmedvetna** åtgärder inom alla strategiska pelare för att säkerställa icke-diskriminerande, hinderfri tillgång till tjänster, särskilt för behandling och

⁵¹ Rådets slutsatser från december 2022 om en människorättsbaserad strategi i narkotikapolitiken, 15818/22.

skademinskning. I de specialanpassade tjänsterna bör det ingå alternativ för endast kvinnor, barnomsorg och specialiserat traumabaserat stöd.

Dessutom kan sexuell läggning och könsidentitet påverka tillgången till hälso- och sjukvårdstjänster. Hbtqi+-personer löper ofta högre risk för psykiska hälsoproblem och våld, vilket noteras i kommissionens jämlikhetsstrategi för hbtqi+-personer 2026–2030⁵². Att ta itu med diskriminering och hinder för hbtqi+-personer är avgörande för att minska negativa hälsoeffekter och säkerställa likvärdig tillgång till tjänster.

8.4. Bemöta riskerna till följd av narkotikapåverkan i trafiken

Det beräknas att upp till en fjärdedel av dödsfallen på vägarna i EU, som totalt var 19 940 år 2024, är kopplade till alkohol och/eller narkotika⁵³. För att stödja nollvisionen⁵⁴ och målet med noll dödsolyckor i vägtrafiken 2050, bör EU införa åtgärder för att förebygga narkotikapåverkan i trafiken och olyckor orsakade av narkotikapåverkade förare.

Med det nya körkortsdirektivet⁵⁵ har medlemsstaterna åtagit sig att genomföra en **nolltoleranspolitik mot narkotikapåverkan i trafiken**. Medlemsstaterna uppmanas att införa allmänt tillämpade nolltoleranssystem i sin nationella lagstiftning.

Med tanke på att nya förare, mestadels unga, ofta är inblandade i trafikolyckor kopplade till rattfylleri och narkotikabruk, uppmanas också medlemsstaterna att tillämpa strängare regler för nya förare i linje med direktivet. Detta bör stödjas av riktat nationellt **medvetandehöjande arbete där man lyfter fram farorna med att köra under påverkan av narkotika**, specifikt inriktat på unga vuxna. Dessutom blir det genom det nya direktivet om kördiskvalifikation och det reviderade direktivet om gränsöverskridande informationsutbyte möjligt att utbyta information om narkotikarelaterade trafikförseelser mellan medlemsstaterna, vilket förhindrar att farligt beteende kopplat till narkotikapåverkan i trafiken lämnas utan åtgärd.

8.5. Hantera narkotikarelaterade skador på miljön

Odling och framställning av narkotika orsakar betydande miljöskador både i Europa och globalt. Den organiserade brottsligheten dumpar giftigt kemiskt avfall som härrör från framställningen av syntetisk narkotika, vilket innebär allvarliga risker för miljön och lokalsamhällena. Exempelvis ger framställningen av ett kg MDMA upphov till omkring 58 kg giftigt avfall.

⁵² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En jämlikhetsunion: jämlikhetsstrategin för hbtqi+-personer 2026–2030*, COM(2025) 725 final.

⁵³ Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för transport och rörlighet, Modijefsky, M., Janse, R., Spit, W., m.fl., *Prevention of driving under the influence of alcohol and drugs: final report*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2832/284545>.

⁵⁴ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar, *EU Road Safety Policy Framework 2021–2030 – Next steps towards "Vision Zero"*, SWD(2019) 283 final.

⁵⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2025/2205 av den 22 oktober 2025 om körkort och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2561 samt om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG och kommissionens förordning (EU) nr 383/2012, EUT L, 2025/2205, 5.11.2025.

Cannabisframställning förbrukar vatten och energi men har även påverkan på vatten- och luftföroreningar⁵⁶.

Olagliga narkotikalaboratorier måste avvecklas på ett sådant sätt att man tryggar säkerheten för tjänstemännen inom brottsbekämpningen och tar hänsyn till miljöpåverkan. EU kommer att utveckla och tillämpa miljövänliga metoder för säker **hantering, transport, avfallshantering och destruktion av narkotika**, prekursorer, kemikalier, avfall och utrustning som beslagtogs. I enlighet med EU:s pakt om hantering av hoten från ny syntetisk narkotika⁵⁷ kommer Cepol och EUDA att utöka utbildningen för brottsbekämpningen om säkerhets- och hälsoriskerna i samband med avvecklingen av dessa anläggningar. Empact kommer att stärka det operativa samarbetet för att öka kapaciteten att avveckla laboratorier för syntetisk narkotika.

Kommissionen hjälper medlemsstaterna med att genomföra det **nya miljöbrottsdirektivet**⁵⁸, som tar upp brott som föroreningar, olaglig avfallshantering, förstörelse av livsmiljöer och olagligt vattenuttag.

Kommissionen uppmuntrar medlemsstaterna att uttryckligen koppla miljöbrott till annan brottslig verksamhet, som narkotikaframställning och narkotikahandel, i de nationella strategier de måste utarbeta senast den 21 maj 2027. Denna integrering är tänkt att göra strategierna mer ändamålsenliga genom att ta ett helhetsgrepp på dessa brott.

För att framställa olaglig narkotika använder sig den organiserade brottsligheten av metoder som förstör miljön, såsom avskogning eller intensiv vattenanvändning. Det är mycket viktigt att bli bättre på att upptäcka sådana metoder eftersom de bidrar till att förvärra torka, förstörelse av livsmiljöer och förlust av biologisk mångfald.

Huvudprioriteringar

Kommissionen kommer att göra följande:

- Utveckla och sprida, genom det europeiska nätverket för förebyggande av brottslighet, en särskild EU-verktygslåda för att hantera de kriminella nätverkens rekrytering av minderåriga.
- Utnyttja Empacts förstärkta ram för operativt samarbete inom brottsbekämpning mot anläggningar för olaglig narkotikaframställning, som en del av genomförandet av handlingsplanen mot narkotikahandel.

EUDA kommer att göra följande:

- Utveckla den europeiska skademinskingsplanen för att stödja uppbyggnaden av kapacitet för skademinskande ingripanden i hela EU.
- Samarbeta nära med medlemsstaterna för att utveckla och genomföra deras brottsförebyggande åtgärder till stöd för lokalsamhällen och unga.

⁵⁶ Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk och Europol, *EU Drug Market: Cannabis – In-depth analysis*, 2022.

⁵⁷ Rådets slutsatser från juni 2025 om pakten om hantering av hoten från ny syntetisk narkotika och nya psykoaktiva substanser i Europeiska unionen, 10265/25.

⁵⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1203 av den 11 april 2024 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG, EUT L, 2024/1203, 30.4.2024.

Medlemsstaterna uppmanas att göra följande:

- **Öka tillgången till skade- och riskminskningsingripanden och deras täckning, för att minska narkotikaöverdoser, dödsfall och blodburna infektioner i hela EU.**
- **Anta nolltoleranspolitik mot narkotikapåverkan i trafiken, i linje med körkortsdirektivet, och fullt ut utnyttja tillgängliga gränsöverskridande verktyg för att genomdriva dessa bestämmelser.**
- **Fullt ut använda sig av det nya miljöbrottsdirektivet för att gripa sig an miljöproblemen till följd av narkotikaframställning och narkotikahandel.**

V. BYGGA UPP STARKA PARTNERSKAP

Narkotikarelaterad politik i tredjeländer påverkar i hög grad Europas situation med olaglig narkotika, då kriminella nätverk inom EU samarbetar med internationella motparter för att utöka narkotikahandeln. Internationella partnerskap är därför mycket viktiga för en ändamålsenlig narkotikapolitik i EU. Inom EU är det nödvändigt att stärka samordningen och partnerskapen med civilsamhället och privata aktörer. Detta främjar ömsesidigt lärande och underlättar gemensamma operativa åtgärder, som stöder ett omfattande samhälleligt helhetsgrepp.

Strategisk prioritering 9: Stärka det internationella samarbetet

EU erkänner fenomenets globala karaktär och kommer därför att fördjupa sitt samarbete med viktiga internationella partner genom verkningsfulla dialoger, kapacitetsuppbyggnad och förstärkt operativt samarbete.

9.1. EU:s mål för internationellt samarbete

I ProtectEU-strategin efterlyses ett EU som aktivt försvarar sina säkerhetsintressen genom att ta itu med yttre hot, störa smugglingsvägar och skydda strategiska korridorer. EU har alltså ett åtagande att vara en stark allierad till partnerländerna, samarbeta för att förbättra den globala säkerheten och stärka den ömsesidiga resiliensen, särskilt mot hot från narkotikahandeln.

I EU:s yttre förbindelser på narkotikaområdet betonas ansvar, multilateralism och en utvecklingsinriktad modell, med respekt för mänskliga rättigheter, mänsklig värdighet och rättsstatsprincipen. EU ställer sig fortfarande bakom dessa principer, och förespråkar en narkotikapolitisk modell som är evidensbaserad, integrerad, balanserad och sektorsövergripande. EU stöder tredjeländernas arbete i linje med internationella konventioner om narkotikakontroll och människorättsliga skyldigheter, så som beskrivs i rådets slutsatser om en människorättsbaserad strategi i narkotikapolitiken⁵⁹, EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati 2020–2027⁶⁰ och relevanta FN-instrument om narkotikapolitik. Dessutom intar EU en fast hållning mot dödsstraffet i alla situationer, och bekräftar genom detta sitt åtagande för mänskliga rättigheter.

⁵⁹ Rådets slutsatser från december 2022 om en människorättsbaserad strategi i narkotikapolitiken, 15818/22.

⁶⁰ Rådets slutsatser av den 27 maj 2024 om anpassning av EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati 2020–2024 till den fleråriga budgetramen 2021–2027, 9508/24.

EU kommer att samarbeta med **utvidgningspartner** för att anpassa strategierna mot organiserade kriminella nätverk, förbättra systemen för narkotikainformation och stärka det operativa samarbetet. Dit hör att stödja utvecklingen av nationella narkotikaobservatorier och system för tidig varning för nya psykoaktiva substanser, i linje med EU-rätten, och även att främja evidensbaserad, integrerad och balanserad narkotikapolitik med stöd från EUDA. För att säkerställa att kandidatländerna integreras snabbare i EU:s säkerhetsstruktur, bör EU systematiskt involvera och stödja utvidgningspartner och säkerställa att de har tillgång till verktyg, vägledning och möjligheter till kapacitetsuppbyggnad. På samma sätt kommer kommissionen att utforska samarbete med kandidatländerna kring hamnsäkerhet, t.ex. genom att inkludera dem som observatörer vid den europeiska hamnalliansens möten.

I samarbete med **partner i södra Medelhavsområdet** kommer EU att främja ytterligare övervakning och bedömning av narkotikatrender, rättsligt samarbete och brottsbekämpningssamarbete, samt integrerad gränsförvaltning för att kunna göra mer effektiva insatser mot gränsöverskridande narkotikahandel, i linje med ”Säkerhet, beredskap och migrationshantering” i pakten för Medelhavsområdet. Det är väsentligt att EUDA, Europol, Cepol, Eurojust och MAOC-N har ett närmare operativt samarbete med regionala partner. Det operativa samarbetet med Nordafrika, Mellanöstern och Gulfstaterna ska förstärkas, i synnerhet angående narkotikaframställning och narkotikahandel, med fokus på Captagon.

EU strävar efter att stärka de **internationella allianserna mot hot från syntetisk narkotika** genom att samarbeta med viktiga tredjeländer som Förenta staterna, Mexiko, Kina och Indien för att stoppa olaglig narkotikaframställning, stoppa flödet av narkotikaprekursorer och öka beredskapen mot problemen med syntetisk narkotika. Samarbetet blir inriktat på att störa narkotikahandelns rutter, understödja **resiliensen hos logistiknaven** globalt, samt motverka att den organiserade brottsligheten utnyttjar större kusthamnar, främst i Latinamerika, Västafrika och västra Balkan.

Restriktiva åtgärder är ett viktigt instrument i EU:s verktygslåda för yttre åtgärder, och de kan komplettera en välbalanserad politisk mix för att effektivt störa och minska den gränsöverskridande organiserade brottsligheten. Kommissionen utforskar för närvarande möjligheterna till ett **övergripande sanktionssystem** inriktat på enskilda personer och organiserade kriminella grupper inblandade i smuggling av migranter och människohandel. Eftersom narkotikahandel ofta ger näring åt gränsöverskridande organiserade kriminella grupper, och narkotikahandeln är beroende av samma penningtvättare, kryptovalutahandlare och andra tjänsteleverantörer för hela sin verksamhet, kan man överväga att låta ett sådant system bli mer omfattande, efter diskussioner med medlemsstaterna. EU-delegationer i alla relevanta länder och delregioner kommer att ange kontaktpunkter bland sin personal för kampen mot organiserad brottslighet, med möjlighet för medlemsstaterna att placera ut sambandsmän för detta ändamål.

De riktade operativa insatserna kommer att involvera tull, brottsbekämpande myndigheter och relevanta andra myndigheter i viktiga tredjeländer, med initiativ som utredningsenheter och centrum för samkörning av underrättelser. EU kommer även att bygga upp **starkare partnerskap** om rättvisa och säkerhet med viktiga tredjeländer och regioner. Det ska stärka samarbetet om ömsesidig rättslig hjälp, utlämning samt återvinning och förverkande av tillgångar, särskilt med länder i Latinamerika, Karibien och Medelhavsområdet.

Dessutom kommer kommissionen att samarbeta med medlemsstaterna och partnerländerna för att stärka insatserna mot narkotikahandel, genom att främja den nylanserade **europiska koalitionen mot narkotika**, och därmed göra gemensamma mål och strategier mer ändamålsenliga.

9.2. Stärka dialogerna med tredjeländer och regioner

Att delta i dialoger med tredjeländer är nyckeln till att främja en integrerad och balanserad modell för narkotikapolitiken. EU kommer att fortsätta de särskilda dialogerna om narkotika med partner i västra Balkan, det östliga partnerskapet, Latinamerika och Karibien samt Centralasien, och bilateralt med Förenta staterna, Kina och Colombia. Tanken med dessa dialoger är att stärka det strategiska och operativa samarbetet, så att man främjar verkningsfulla insatser. Nya dialoger bör inledas med andra prioriterade länder eller regioner med stora narkotikaproblem. Säkerhetsdialoger kan handla om narkotikapolitiska frågor, i synnerhet narkotikahandel, och tematiska utbyten och expertmöten kommer att underlätta informationsutbyte och samordning av aktiviteter, t.ex. med Indien, för att förebygga avledning av och handel med narkotikaprekursorer.

EU kommer att utnyttja diplomatiska, politiska och finansiella instrument inom sin utrikespolitiska ram för att understödja detta arbete. EU:s hela rad av instrument, däribland uppdragen inom instrumentet Europa i världen och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, kan sättas in för att förbättra brottsbekämpningskapaciteten i tredjeländer och stödja ett myndighetsövergripande tillvägagångssätt för narkotikapolitiken.

9.3. Operativt samarbete

I takt med att nätverken för narkotikahandel blir sammanlänkade kommer EU att **utveckla sina operativa insatser** genom partnerskap med kandidatländer och viktiga tredjeländer och regioner. RIF-myndigheterna har en central roll i detta arbete. Europols roll med att stärka viktiga tredjeländers strategiska och operativa kapacitet är av stor betydelse för att störa de gränsöverskridande kriminella nätverken. Därför utökar Europol sina yttre partnerskap för att underlätta strategiskt och operativt informationsutbyte, och ser till att utredningarna samordnas över jurisdiktionerna. Eurojusts uppgift att bygga upp starka bevis mot kriminella organisationer och underlätta åtal är avgörande för verkningsfulla rättsliga åtgärder mot gränsöverskridande brottslighet.

I enlighet med sitt nya mandat ska EUDA förbättra det internationella samarbetet och övervaka narkotikasituationen i tredjeländer, med stöd till utvecklingen av evidensbaserad, integrerad och balanserad narkotikapolitik. Som en del av ProtectEU-strategin för inre säkerhet ska kommissionen eftersträva ytterligare avtal mellan EU och tredjeländer om samarbete med Europol och Eurojust, och då särskilt utöka insatserna till fler latinamerikanska länder och förespråka att fler tredjeländer ska få ingå i Empact-ramen.

EU kommer att upprätthålla initiativ för **tekniskt bistånd och kapacitetsuppbyggnad** och samarbetsprogram för att hjälpa tredjeländer att hantera narkotikafrågor på ett sätt som är förenligt med skyldigheterna i fråga om mänskliga rättigheter, och gripa sig an svårigheter i sektorerna för folkhälsa, utveckling, säkerhet och trygghet. EU och dess medlemsstater framhåller en

utvecklingsinriktad narkotikapolitik och alternativa och hållbara utvecklingsåtgärder⁶¹, som erbjuder en väg att minska narkotikautbudet, skydda miljön och driva på den socioekonomiska utvecklingen i berörda regioner.

9.4. Bekräfta EU:s ledande roll i utformningen av den internationella narkotikapolitiska agendan

EU står fast vid sitt åtagande för ett multilateralt system grundat i internationell rätt och principerna i FN-stadgan⁶². **EU kommer även fortsättningsvis att ha en ledande roll i FN:s process för att utveckla narkotikapolitiken**, genom att delta aktivt i FN:s narkotikakommission och andra FN-organ inriktade på hälsa, mänskliga rättigheter och utveckling. Detta arbete sträcker sig även till multilaterala sammanhang som Europarådet.

EU kommer att fortsätta stärka det strategiska samarbetet med internationella organisationer, särskilt med UNODC, som är det ledande organet inom FN:s system för att hantera globala narkotikaproblem, och vidare med Internationella narkotikakontrollstyrelsen, WHO och Världstullorganisationen. EU kommer även att stödja samordningen mellan relevanta FN-organ för att ta ett konsekvent helhetsgrepp på narkotikasituationen.

Strategisk prioritering 10: Stärka EU:s samordning och strategiska partnerskap

EU konstaterar att narkotikapolitiken har en övergripande karaktär och har därför åtagit sig att genomföra sådan politik, däribland denna strategi, genom ett enhetligt samhälleligt helhetsgrepp. Detta kräver nära samarbete mellan EU:s institutioner, organ, byråer och medlemsstater och samtidigt ett aktivt deltagande av aktörer i civilsamhället och den privata sektorn. Syftet med detta samarbete är att stärka gemensamma åtgärder, maximera effekterna och säkerställa ett inkluderande arbetssätt för narkotikarelaterade problem.

10.1. Stärka samordningen mellan EU:s institutioner, organ, byråer och medlemsstater

EU:s institutioner, organ och relevanta byråer måste **samordna sin verksamhet** i samband med olaglig narkotika, och säkerställa att de kompletterar varandra inom sina respektive mandat. Medlemsstaterna uppmuntras att anpassa sina åtgärder till denna strategi och fördela de riktade resurserna därefter. Med tanke på lokala och regionala skillnader i narkotikasituationen bör medlemsstaterna låta **regionala och lokala myndigheter** delta i genomförandet av strategin. Dessa myndigheter är mycket viktiga i och med att de specialanpassar ingripandena efter lokalsamhällets behov, så att det gynnar samarbete mellan berörda parter såsom hälso- och sjukvården, brottsbekämpningen och samhällsorganisationer för att förbättra arbetet med förebyggande, behandling och skademinskning. På EU-nivå är Europeiska regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén viktiga för utvecklingen på narkotikaområdet.

Samordning mellan sektorerna, i synnerhet mellan dem för hälsa, säkerhet och rättsskipning, är avgörande både på EU-nivå och nationell nivå. Integrerade gräsrotsmetoder, som omfattar

⁶¹ Rådets slutsatser från november 2018 om alternativ utveckling: ”Mot en ny förståelse av alternativ utveckling och tillhörande utvecklingsinriktade narkotikapolitiska insatser – Att bidra till genomförandet av rekommendationerna från extrasessionen i FN:s generalförsamling 2016 och till FN:s mål för hållbar utveckling”, 14338/18.

⁶² Rådets slutsatser från juni 2025 om EU:s prioriteringar i FN vid FN:s generalförsamlings 80:e session (september 2025–september 2026), dokument 10491/25.

brottsbekämpning, rättsväsende, sociala tjänster och hälso- och sjukvård, läkemedelsmyndigheter och myndigheter i sektorer som civil luftfart och sjöfart, kan förbättra hälsan och säkerheten. Detta samarbete över olika sektorer är nyckeln till att utveckla övergripande lösningar på narkotikarelaterade problem.

Denna strategi är beroende av ändamålsenlig styrning och samordning. Därför uppmanas Europeiska unionens råd, allt eftersom strategin ses över och den framtida inriktningen tar form, att med stöd från kommissionen utarbeta en **genomföranderam**. Denna ram bör tydligt fastställa vilka berörda parter som deltar i att genomföra de olika prioriteringarna, och gynna synergier och konsekvens mellan alla de narkotikapolitiska strategierna på europeisk, nationell och lokal nivå. Dessutom bör det i ramen utforskas metoder för att säkerställa att varje medlemsstat upprätthåller en nationell översikt av narkotikarelaterade problem genom ett myndighetsövergripande tillvägagångssätt. Detta kommer att förbättra samordningen och maximera de politiska effekterna på europeisk, nationell och lokal nivå.

Kommissionen och Europeiska unionens råd bör regelbundet se över genomförandet av strategin i samråd med medlemsstaterna. EU-byråer som EUDA och Europol kommer att bidra till att övervaka genomförandet av strategin. För en ändamålsenlig övervakning av narkotikaåtgärder krävs det datainsamling och effektindikatorer, och EUDA kommer att skala upp sin verktygslåda för politisk utvärdering för att exakt kunna följa framsteg och resultat. Detta gör det lättare att vid rätt tillfällen justera strategin så den får maximalt genomslag.

10.2. Stärka ett meningsfullt samarbete med civilsamhället

För verkningsfulla politiska insatser krävs det att de som direkt berörs av narkotikarelaterade frågor själva deltar och att man utnyttjar deras erfarenheter som underlag för välgrundade och praktiska lösningar. Civilsamhället är väsentligt för att utveckla narkotikapolitiken på nationell, europeisk och internationell nivå. På EU-nivå är civilsamhällesforumet om narkotika även fortsättningsvis en väsentlig del av strategin. Dessutom kommer EUDA att förbättra sitt regelbundna samarbete med civilsamhället som en del av sitt nya mandat.

Nationellt bör man utnyttja civilsamhällets förstahandskunskaper om framväxande trender och ändamålsenliga insatser för att forma och genomföra politik och åtgärder. Att se till att resurserna lämpligt fördelas till alla narkotikatjänster och främja civilsamhällets deltagande är avgörande på alla nivåer för att kunna utforma en övergripande och inkluderande politik.

10.3. Skala upp de offentlig-privata partnerskapen om narkotikapolitik

Olaglig narkotika påverkar alla aspekter i samhället, inklusive arbetsplatsen, och den organiserade brottsligheten infiltrerar ofta den lagliga ekonomin för att upprätthålla narkotikahandeln. Medlemsstaterna uppmanas att samarbeta med den privata sektorn för att minska utbudet och efterfrågan på narkotika och ta itu med narkotikarelaterade skador. Kommissionen kommer att bygga vidare på framgången med den europeiska hamnalliansen genom att upprätta **närmare förbindelser med privata aktörer**.

Att utveckla offentlig-privata partnerskap är avgörande för att bekämpa narkotikahandel, kriminell infiltration och avledning av prekursorer, särskilt inom sådana sektorer som posttjänster. Dessa partnerskap bör även stärkas inom hälso- och sjukvård och återintegrering i samhället, där de ska

gynna samarbete med privata aktörer som kan förnya hälsolösningar. Avsikten med detta övergripande arbetssätt är att integrera arbetet inom alla de olika sektorerna för att effektivt hantera narkotikarelaterade problem.

Huvudprioriteringar

Kommissionen kommer i samarbete med Europeiska unionens råd och medlemsstaterna att göra följande:

- **Stärka de internationella dialogerna om narkotika med tredjeländer och regioner, inklusive arbetet för att stärka och utöka de internationella allianserna mot syntetisk narkotika.**
- **Fortsätta att leda EU:s deltagande i FN:s narkotikapolitiska processer och främja en människorättsbaserad och balanserad strategi för narkotikapolitiken.**

Kommissionen kommer med stöd av EU:s byråer att göra följande:

- **Stärka det operativa samarbetet mot narkotikahandel med kandidatländerna och viktiga tredjeländer och regioner.**
- **Tillsammans med medlemsstaterna gå vidare med den europeiska koalitionen mot narkotika.**

Kommissionen och medlemsstaterna bör göra följande:

- **Utöka samarbetet med civilsamhällesforumet om narkotika.**
- **Främja offentlig-privata partnerskap om narkotikapolitik.**

Slutsats

I dagens oförutsägbara situation på narkotikaområdet måste EU proaktivt förutse hot, förebygga skada och agera beslutsamt för att slå vakt om hälsan och säkerheten.

Organiserad brottslighet och narkotikahandel undergräver den globala säkerheten och underblåser våld, korruption och instabilitet inom lokalsamhällena, samtidigt som kraftfull ny syntetisk narkotika utgör en stor utmaning på hälsoområdet. Det krävs en stark, integrerad insats där tonvikten ligger på beredskap och förebyggande åtgärder.

Att stärka de offentliga hälsovårdsstrukturerna med fokus på förebyggande, behandling, återintegrering i samhället och skademinskning inom en sammanhängande vårdmodell är väsentligt. Lika viktigt är det att stärka brottsbekämpningen och samtidigt främja partnerskap som prioriterar människors välbefinnande. Att åstadkomma hållbara lösningar är avgörande för att skydda vår sociala struktur och fastställa globala standarder för våra partner.

Kommissionens strategi utgör en omfattande ram för att ta itu med problemen med olaglig narkotika på ett sammanhängande sätt. Den ger berörda parter vägledning i hur de skyddar allmänheten och lokalsamhällena från den organiserade narkotikabrottsligheten och dess skador. Genom det integrerade samhälleliga helhetsgreppet i denna strategi sammankopplas hälsopolitiken med säkerhetspolitiken, så att man befäster hälsofördelarna och förbättrar säkerhetsåtgärderna.

Kommissionen ser fram emot att diskutera dessa avgörande frågor med Europaparlamentet och rådet.

Det är mycket viktigt att anpassa säkerhetsarbetet och hälsoarbetet till varandra för en heltäckande insats som säkerställer en tryggare och hälsosammare framtid för alla.